

3. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/332bbe11-21b5-4d5b-a3ff-a931010d31d0/content>
4. Role of Intellectual Property in Innovation and New Product Development by Christopher M. Kalanje1, Consultant, SMEs Division, WIPO.
5. Commercialization of intellectual property rights as foundation for innovation, Kodynetz, A. and Maidanyk, L., 2019.

Біла І.С.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
к.е.н., доц., доцент кафедри економічної теорії

ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

У ХХ ст. крім двох світових воєн було зафіксовано понад 350 локальних воєн і воєнних конфліктів. Якщо до Першої світової війни сталося всього 36 локальних воєн і воєнних конфліктів, то в період між світовими війнами їх налічувалося 80, а після Другої світової війни – більш як 250. Після 1945 р. у воєнних діях брали участь понад 12 млн військовослужбовців майже із 100 країн світу, а кількість загиблих перевищила 35 млн осіб (у роки Першої світової війни загинуло 10 млн осіб, Другої світової – 54 млн) [1].

Як бачимо, війни і воєнні конфлікти є тяжкою реальністю світового порядку. У Женевських конвенціях 1949 р. разом з терміном «війна» почали використовувати терміни «міжнародний збройний конфлікт» і «неміжнародний збройний конфлікт». Варто зазначити, що, починаючи з 1950-х років, термін «збройний конфлікт» вживають набагато частіше, ніж термін «війна». На думку фахівців, відмінність між цими термінами є досить умовними. Однак, глибше занурившись у ці питання, можна констатувати наступне:

➤ міжнародний збройний конфлікт виникає тільки-но одна держава застосовує свої збройні сили проти іншої. При цьому не мають значення наступні моменти: інтенсивність чи тривалість протистояння; оголошення (або не оголошення) війни; визнання її або невизнання. Береться до уваги лише втілений в конкретні дії воєнний намір однієї держави стосовно іншої [6]. В свою чергу, війна супроводжується формальним актом оголошення, розривом дипломатичних відносин між воюючими державами, анулюванням двосторонніх договорів, особливо політичних [5, с. 77];

➤ у міжнародному гуманітарному праві – галузі, що встановлює правила ведення збройних конфліктів – не міститься заборони на ведення війни, не оцінює правомірність чи неправомірність воєнного конфлікту, однаково застосовується як до агресора, так і жертви агресії. В той же самий момент, з точки зору політичних та ідеологічних міркувань, війна є забороненим інструментом вирішення міжнародних суперечок;

➤ контекст конфлікту принципово відрізняється від контексту війни, особливо у частині мети. Метою війни є перемога над противником і встановлення миру за наслідками війни. Метою врегулювання конфлікту – процес примирення на основі компромісу. В цьому розумінні, Парахонський Б.О. та Яворська Г.М. підкреслюють, що для суспільного ставлення до російської агресії в Україні ключовим є поняття не конфлікту, а війни. А мир у цій парадигмі встановлюється в результаті перемоги [7, с. 19].

Як бачимо, поняття «збройний конфлікт» є більш широким, включає поняття «війна» і не всякий збройний конфлікт, з юридичної точки зору, можна назвати війною. В цьому розумінні, і війна, і збройний конфлікт – це організована, ініційована, спровокована збройна боротьба між державами, групами держав, націями, народами.

До речі, у медіапросторі України сучасний збройний конфлікт називають екзистенційною війною. Екзистенціалізм або філософія існування позиціонує і досліджує людину як унікальну духовну істоту, що здатна до вибору власної долі. Основним проявом екзистенції є свобода, яка визначається як відповідальність за результат свого вибору [8, с. 236]. Екзистенційна війна, на

думку Дроздова О., це війна передовсім матриць, а не лише боєприпасів [9]. Це війна на більш значущих понятійних рівнях – це війна українського простору свободи та російського простору рабства [10], це війна за існування. Самі екзистенційні війни загрожують не тільки фізичному виживанню національних держав, але підривають засади існування демократії, заперечують національні цінності, свободу індивідуального та суспільного вибору власного шляху окремими державами, намагаючись зруйнувати їхню ідентичність [7, с. 20].

Доцільним, на нашу думку, згадати публікацію Жаліла Я. А., який стверджує, що сучасний збройний конфлікт є війною двох протилежних економічних моделей – децентралізованої моделі, для якої характерні колосальна роль територіальних громад; поширеність дрібного та малого бізнесу; потужна аграрна підойма економіки; значна роль особистих селянських господарств у національній продовольчій системі та цифровізація економіки і управління, з мобілізаційною економікою, для якою характерним є концентрація національних ресурсів через збільшення жорсткості централізації економіки; «ручне управління» основними економічними процесами в умовах ізоляції від глобальних ринків [11].

Важливим доповненням у з'ясуванні концептуальних засад досліджуваних процесів є примітка, що сучасні збройні конфлікти мають гібридний характер. Гібридну війну у загальному вигляді розуміють як воєнні дії, що здійснюються шляхом поєднання мілітарних, квазімілітарних, дипломатичних, інформаційних, економічних та інших засобів з метою досягнення стратегічних політичних цілей. Особливістю такого поєднання є те, що кожний із військових і невійськових способів ведення гібридного конфлікту застосовується у воєнних цілях та використовується як зброя, в тому числі і в медійній сфері [7, с. 43].

І війни, і збройні конфлікти призводять до масштабних негативних за своєю природою суспільних зрушень і сприяють накопиченню негативного потенціалу як чинника подальшого розвитку. Останнє актуалізує питання знаходження способів повернення економіки до попереднього довоєнного стану із новими можливостями для розвитку.

В економічній літературі для опису означених процесів використовують такі терміни – «відновлення», «відбудова», «реконструкція» економіки. Так, «відновлення» у тлумачному словнику трактується як процес надавання попереднього вигляду чому-небудь пошкодженому, зіпсованому, зруйнованому; приведення до попереднього стану [2, с. 611]. В свою чергу, під «відбудовою» розуміють відновлення чого-небудь зруйнованого або занедбаного (господарства, міст, сіл, заводів) [2, с. 559]. Термін «реконструкція» тлумачиться як відтворення, відновлення первісного вигляду чого-небудь за рештками або описами. Крім того, припускається, що реконструкція може охоплювати перебудову, переобладнання чого-небудь з метою удосконалення [3, с. 496]. Як бачимо, повернення економіки до довоєнного стану може буде описане названими термінами, розуміючи що означений процес залежить від обраної моделі майбутнього економічного розвитку, яка залежить від:

- нових геополітичних і економічних реалій, які є наслідком порушення світового порядку в результаті збройного конфлікту;
- загальних закономірностей розвитку світового господарства і історичних передумов, національних особливостей, традицій;
- рівня розвитку технологій, процесів управління національним виробництвом;
- наявності фінансових і людських ресурсів для майбутнього відновлення.

Крім того, треба розуміти, що повоєнне відновлення, як правило, цільовою функцією має вирішення таких завдань економічного і соціального розвитку, які не були реалізовані до настання збройного конфлікту. На думку, Зверякова М.І., розробка адекватної економічної моделі має бути пов'язана із забезпеченням стійкої економічної динаміки в ключових галузях виробництва, а сама економічна модель – це результат роботи багатьох складових: науки, бізнесу, державних органів управління, зовнішніх інститутів [4]. Інструментарій відновлення направлений на підвищення конкурентоспроможності економіки, налагодження виробництва, підвищення рівня життя людей і внутрішнього та зовнішнього попиту на основі інноваційних підходів і технологій [5, с. 78].

Важливо підкреслити, що повоєнне відновлення, на нашу думку, має передбачати: створення конкретних механізмів відновлення, у вигляді відповідних програм розвитку, направлених на

реалізацію людського і інноваційного потенціалу; максимальне застосування внутрішніх резервів та виважене використання зовнішніх джерел фінансування; команду професійних державних діячів, які б мали довіру населення країни.

Література

1. Гуменюк Л. Соціальна конфліктологія : підруч. – Тема 12: Міждержавні конфлікти. – Львів : ЛДУВС, 2015. – 564 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/78492/psihologiya/mezhderzhavni_konflikti.
2. Словник української мови : [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. - Київ : Наук. думка, 1970 - 1980.Т. 1., 799 с.
3. Словник української мови : [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. - Київ : Наук. думка, 1970 - 1980.Т. 8., 927 с.
4. Зверяков М.І. Формування моделі економічного розвитку в нових історичних реаліях. Економіка України. 2022. № 8. С. 3-19. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.08.003>
5. Іванов С.В. Економічне відновлення і розвиток країн після збройних конфліктів та воєн: невтрачені можливості для України. Економіка України. 2019. № 1(686). С. 75-89.
6. Офіційний сайт Товариства червоного хреста України: Війна та збройний конфлікт – одне й те ж? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://redcross.org.ua/news/2023/02/45317/>
7. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл : монографія / Борис Олександрович Парахонський, Галина Михайлівна Яворська. – Київ : НІСД, 2019. – 560 с.
8. Амельченко. Н. Екзистенціалізм // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011, 810 с.
9. Дроздов О. Екзистенційна війна – це вирок. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/columns/ostapdrozdov/ekzestentsijna-vijna-tse-virok-959854.html>
10. Сиротюк Ю. Екзистенційна війна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrnationalism.com/publications/4361-ekzystentsiina-viina.html>
11. Жаліло Я. Підґрунтя перемоги України у війні економічних моделей. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidgruntya-peremohy-ukrayiny-u-viyini-ekonomichnykh-modeley>

Бугрова О.О.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
к.е.н., доц., доцент кафедри економічної теорії

ВІДМІННОСТІ ДИНАМІЧНОГО І СТАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ ЦІННОСТІ ПРОЄКТУ

Сучасний світ характерний значним прискоренням науково-технічного прогресу – частота появи нових ідей та винаходів стає все більш високою. Внаслідок цього, впродовж реалізації проєктів виникає ціла низка інноваційних можливостей. Водночас, скористатись такими можливостями зазвичай можна лише за умови обміркованої згоди інвесторів. Отже, проблема створення обґрунтованої концептуальної процедури контролю динаміки цінності проєкту сьогодні набула особливої актуальності, а ключовою умовою має бути налаштування на збереження природних ресурсів без заподіяння проєктом шкоди навколишньому середовищу.

Перший закон динаміки цінності проєкту може бути стисло сформульований наступним чином. Якісна, інтенсивна зміна цінності (ефективності) проєкту може відбутись лише завдяки креативному інжиніринговому (інноваційному) впливу. Отже, щоб підвищити інтенсивність цінності проєкту необхідно перенести його інтегральну динамічну вартість на більш високий якісний рівень.

Другий закон динаміки цінності проєкту має наступне формулювання. Впродовж